

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ส้มโอเป็นไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง เป็นที่นิยมบริโภคกันอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพราะมีรสชาติอร่อย มีคุณค่าทางโภชนาการสูง การเก็บรักษาธรรมดาค่าที่ไม่นานเกินไปก็ไม่ทำให้คุณภาพด้านรสชาติเสียไปเนื่องจากมีเปลือกหนาจึงมีระยะเวลาในการวางตลาดได้นาน ทำให้เป็นพืชที่มีศักยภาพสูงในการส่งออก จากสถิติข้อมูลของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่ามีพื้นที่ปลูกส้มโอจำนวน 206,772 ไร่ ได้ผลผลิตประมาณ 157,840 ตัน มีแหล่งปลูกกระจายในภาคต่าง ๆ ของประเทศ ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ตอนล่าง ภาคตะวันตก และภาคใต้ จังหวัดที่มีการปลูกส้มโอเพื่อการค้าที่สำคัญ ได้แก่ นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ชัยนาท และ พิจิตร เป็นต้น¹

จังหวัดพิจิตรเป็นพื้นที่สำคัญที่เป็นแหล่งปลูกส้มโอของภาคเหนือตอนล่าง จากข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตรพบว่ามีพื้นที่ปลูกส้มโอเป็นอันดับหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง และจากข้อมูลสถิติของสำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร พบว่าในปี พ.ศ. 2544 มีพื้นที่ทางการเกษตรสำหรับปลูกส้มโอจำนวน 7,719 ไร่ มีผลผลิตรวม 9,177 ตัน มูลค่าการผลิต 110.124 ล้านบาท การปลูกส้มโอของจังหวัดพิจิตร พบว่าเป็นสายพันธุ์ที่มีประวัติยาวนานและมีชื่อเสียง คือ ส้มโอท่าข่อย จัดเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร และเป็นไม้ผลประจำจังหวัด² จากแหล่งข้อมูลเดียวกันพบว่าในปี 2544 มีพื้นที่การเพาะปลูกส้มโอท่าข่อยจำนวน 7,053 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 91.37 ของพื้นที่เพาะปลูกส้มโอทั้งสิ้น ดังตารางที่ 1.1 แสดงพื้นที่เพาะปลูกส้มโอท่าข่อยจังหวัดพิจิตร ปี พ.ศ. 2544

¹ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ผลงานวิชาการประจำปี, 2543.

² ฝ่ายส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร.

ตารางที่ 1.1 แสดงพื้นที่เพาะปลูกส้มโอท่าซ้อยของจังหวัดพิจิตร ปี พ.ศ.2544

ที่	อำเภอ	พื้นที่เพาะปลูก(ไร่)		
		ให้ผลผลิต	ไม่ให้ผลผลิต	รวม
1	เมืองพิจิตร	1,600	-	1,600
2	บางมูลนาก	64	112	176
3	โพทะเล	50	20	70
4	สามง่าม	42	27	69
5	ตะพานหิน	650	200	850
6	โพธิ์ประทับช้าง	3,000	844	3,844
7	วังทรายพูน	171	-	171
8	ทับคล้อ	67	-	67
9	กิ่ง อ.สากเหล็ก	30	-	30
10	กิ่ง อ.บึงนาราง	118	-	118
11	กิ่ง อ.คงเจริญ	6	52	58
รวม	8 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ	5,798	1,255	7,053

ที่มา : ฝ่ายแผนงาน สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร

ในการสัมมนาแผนลงทุนจังหวัดพิจิตร เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544 สรุปได้ว่า ภาคการเกษตรของจังหวัดพิจิตรยังมีศักยภาพในการลงทุน และมีแนวโน้มที่ดี คือ มีสภาพพื้นดิน ภาวะภูมิอากาศ และแหล่งน้ำที่เหมาะสมและเพียงพอ นอกจากนั้นตัวเกษตรกรเองก็มีความชำนาญในการประกอบอาชีพมาแต่ดั้งเดิม จึงให้มีการส่งเสริมและพัฒนาส้มโอท่าซ้อย ได้แก่ การปรับปรุงสายพันธุ์ การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การพัฒนาการผลิตครบวงจรเชิงพาณิชย์ รวมทั้งการหาวิธีลดต้นทุนการผลิต ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-พ.ศ.2549) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของประเทศ นอกจากนี้แผนลงทุนจังหวัดพิจิตร ยังให้มีการส่งเสริมด้านธุรกิจการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้วยการนำเที่ยวชมสวนส้มโอท่าซ้อยพร้อมศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้าน ซึ่งแผนดังกล่าวได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากทั้งหน่วยงานของภาครัฐ และธุรกิจเอกชน ดังนั้นจะเห็นว่าส้มโอท่าซ้อยเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดพิจิตร ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึง

ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกส้มโอท่าข่อยในจังหวัดพิจิตร เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมแก่ผู้สนใจลงทุนปลูกส้มโอท่าข่อย ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนของการเพาะปลูกส้มโอท่าข่อยในจังหวัดพิจิตร

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาพื้นที่การเพาะปลูกส้มโอท่าข่อยจังหวัดพิจิตร ที่มีระยะเวลาการปลูกไม่ต่ำกว่า 5 ปี เนื่องจากผลตอบแทนจากผลผลิตคั่งทุนประมาณปีที่ 5 เป็นต้นไป³

วิธีการศึกษา

ประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอท่าข่อยอำเภอเมือง อำเภอตะพานหิน และ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกส้มโอท่าข่อยมากที่สุดของจังหวัด คือ 1,600 ไร่ 850 ไร่ และ 3,844 ไร่⁴ โดยสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Simple Random Sampling) โดยใช้ตารางพิจารณาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามทฤษฎีของเคร์คกีและมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95⁵ ได้จำนวนตัวอย่าง ดังนี้

อำเภอ	จำนวนเกษตรกร (ราย) ⁶	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
เมืองพิจิตร	113	86
ตะพานหิน	42	36
โพธิ์ประทับช้าง	92	73

³ ศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัดพิจิตร, เอกสารวิชาการเรื่องส้มโอ, 2544.

⁴ ฝ่ายส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร.

⁵ สัจจิรา บุญรัตพันธุ์, ระเบียบวิจัย สำหรับรัฐประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 7, 2542, หน้า 181-182.

⁶ อ้างแล้ว.

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ เกษตรกรที่ปลูกส้มโอทำช่อในรูปแบบบุคคลทั่วไป ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร อำเภอตะพานหิน และ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร

- ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการและแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกส้มโอ การส่งออก ส้มโอเชิงพาณิชย์ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความ สมบูรณ์ ครบถ้วน แล้วทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนโดยใช้วิธีคำนวณหาระยะเวลาคืนทุน หามูลค่า ปัจจุบันและหาอัตราผลตอบแทนคิดลด

นิยามศัพท์

ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนรวมทั้งสิ้นในการเพาะปลูกส้มโอทำช่อ

ผลตอบแทน หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้รับจากการปลูกส้มโอทำช่อที่สามารถเก็บ เกี่ยวผลผลิตได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบต้นทุนและผลตอบแทนการเพาะปลูกส้มโอทำช่อในจังหวัดพิจิตร และเพื่อ เป็นข้อมูลประกอบสำหรับเกษตรกรหรือผู้ที่สนใจลงทุนที่จะเพาะปลูกเชิงพาณิชย์ในอนาคตต่อไป